

Camporra deu contenir el mot *porra*, però potser més que un cpt. d'aquest (p. ex. en relació amb el cast. *cachiporra*) es tracta d'un encreuament amb un mot com *canoça*, *-nyoca* (tinguem en compte que les canoques dels lliris de bassal s'anomenen també *pirroses*, mot afí a *porra*).

Campussol, 'grèmola, pidolaire' (*fer es* —), mallorquí: en aquest mot intervenen les idees de *campar-se-la* (sense treballar) i la de *cantussol*, com diu *AlcM*, em sembla probable, almenys en mesura més petita o més gran (sobretot el segon), però també que hi hagi encreuament amb una variant del llatí d'església *compassio* (-onis), cf. l'evolució dels eclesiàstics *salpàs* < *SAL-SPARSIO* -ONIS), la *pàssia* (< *passio Ihesu Christi*), la *passa* (*passio infirmorum*): amb dissimilació *m-n* > *m-l*: **cumpassol* (per a la *u*, cf. *cupritaulla*, *cumplir*, *cusí* per a *o-i* > *u-i*) i metàtesi *campussol*.

Camús, V. *camosa* *Camusa* = *gamussa*, V. DCEC II [1380] i nota a *CAMOSA* *Can*, V. *casa* *Canal*, 20 V. *canya*

+*CANA* II, ant. 'cabell blanc', mot aviat antiquat en català, provinent del ll. *CANA* fem. de l'adjectiu *CANUS*, *CANA*, *CANUM*, 'blanc'. □ 1.ª doc.: c. 1400.

No solament s'antiquà aviat, sinó que ja se'n troben pocs testimonis medievals i no gaire antics: tots dos en escriptors de tendències humanístiques i un (si no tots dos) valencià: «sacorrets --- a les canes blanques de vostres pares», *ACanals*, *Scipiò*, *NCL.*, 71; «vullats perdonar a estes mies velles canes si han ardimet de parlar ---», *Curial* II, 288, no hi ha ni tan sols article *cana* en *AlcM*, *DBal.*, etc., si bé sí *canes* pl. en aquell. Tant que solament la companyia de l'insuperable *canut* ens induïx a creure que vagi ser verament viu en la llengua. De fet en trobem algun cas més rar en Lluïl i Muntaner, en un parell de valencians de c. 1500, i una excepció única en un text lullhià, altrament molt llatinitzant, la lògica del Gatzell, «com canes en home macip». I encara observem que l'acompanyament dels adjectius *blanques* o *velles* sembla indicar alguna precaució estilística per fer-se d'entendre del comú dels lectors, si bé d'altra banda l'amenaça de confusió homonímica amb el més corrent *cana* = *canya*, pot explicar alhora aquesta precaució i la prompta desaparició del llenguatge corrent.

Prescindim en tot cas, a tot això, de tenir en compte el NL i NP *Santacana*, que no conté aquest mot sinó un més antic *Santa Cànea* < *CANDIDA*. I ve a tomb d'observar que històricament en el lèxic llatí *CĀNUS* i *CĀNDIDUS* (amb *CĀNDĒRE*, *INCĒNDĒRE*) no coincidien per l'etimologia sinó només per una convergència, en sentits semblants, de dues arrels itàliques diferents (cf. ll. dial. *casnus*, ll. arcaic *casus* 'vell'), l'una de sentit bàsic tirant a 'grisejant, blanquinós', l'altre cap a 'ser roent, encendre's, cremar'. Notem encara que *CANA*, *CANUS*, desaparegué sense gaire rastre en la major part de les llengües romàniques (només *CANUTUS* i algun altre derivat restaren en territori francès; més un rar oc. ant. *canec* 'gris'), de manera que quasi només el

castellà ha servat ampla posteritat d'aquesta família, en *canas* 'cabells blancs' i diversos derivats.

DERIV.: *Canut* [mj. S. XIII], força més vivaç, més vell i més usat que el primer, si bé també sembla haver-se extingit pertot després de l'Edat Mitjana; *lo cap canut* apareix ja cap a 1250 en els proverbis de Guillem de Cervera, 616b; «*canut escampat*» trad. «canis adpersus» (267.19), en les *VidesR* «amb cabells blancs ací i allà», f° 99v2, «semblava home vel ab la barba canuda», f° 74, veg. allí el gloss. i la n. 142; i si bé encara se n'assenyala algun cas en textos de c. 1400 en el *Boeci* (15) i en altres textos de mj. i finals del S. xv (*AlcM*), els altres que conec pertanyen al XIV: «un hom vel *canut*», «un vel hom tot *canut*» en la *Questa* del mallorquí Reixac (37.14, 88.3), «si los cabells blancs e la *canuda* barba no-m enguana», *Corbatxo* (*BDLC* XVII, 34), «molts hòmens vehem que són de pocha edat e són *canuts*», A. el Capellà, *De Amore*, p. 11.

És un mot *CANŪTUS* rar i tardà en llatí, documentat especialment en glosses («*πολιός*», o sigui 'gris', *Corpus Glossariorum Latinorum* II, 412.3; III, 180.24). i com que la necessitat de la seva sufixació no s'hi veu clara, existint *CANUS*, s'ha conjecturat si podia ser degut a propagació de *CORNŪTUS* 'banyut' (¿naixeria en so de mofa, en converses sota-veu i malicioses de joves esclaus?); sigui com vulgui, en la llengua tardana es tornà respectable, i d'ací vingueren l'it. *canuto* [fi S. XIII], oc. ant. *canut*, fr. *chenu*. *Canós* és rar en cat. (un cas a mj. S. xv, en *AlcM*); encara més *canucia* (un ex. en *DBal.*, sembla en el *Coll. Cir.* de Cauliac), *canusir* o *-osir* a penes s'hi coneix (cf., però, *encanusir* infra), un poc més oc. ant. *canuzir* «blanchir», i fr. dial. *chenousir* (i alguna variant) en el sentit, aquest, de 'florir-se, quedar entantís' («moisir»), que deuen sortir de *canosir*, derivats d'un **canós* = cast. *canoso* (*FEW* II, 238a, § 2, s. v. *CANUS*), si bé amb influència de la *u* de *canut*. En fi el cultisme *canicie* (secularitzat pels jueus medievals catalans en *canés*, *cha-*); i els verbs més secundaris *encanusir* i *encanudir*.

1 La cosa pogué seguir repetint-se a manera de joc de mots, a què sembla al·ludir encara, bo i negant-lo, l'autor del *Procés de les Olives* (val., fi S. xv), sens dubte no sense un poc de rialleta per sota el nas: «puix canes ni banyes per dies no vénen».

Canabàs, *canabassa*, V. *cànem* *Canada*, *canadal*, V. *canya*; és errònia la grafia *Canadalt* per *Canadal* *Canadell*, *canadella*, *canadelló*, *canador*, *canaire*, V. *canya*

CANAL, del ll. *CANĀLIS* id. □ 1.ª doc.: la canal a. 975.

Des dels orígens el nostre mot apareix, adés com a femení adés com a masculí. La documentació catalana en baix llatí ens el mostra, en general, com a femení: diu ja «la canal» el doc. de 975 (així en els exs. aplegats per Bast.-Bass., 352-3 en la mesura en què el text deixa veure el gènere). Però també el trobem aviat com a masculí en català [Turmeda, fi S. xiv, almenys].